

STUDIA POLONISTYCZNE W JAPONII. HISTORIA ORAZ PERSPEKTYWY ROZWOJU

Wprowadzenie

Dla wielu Japończyków Polska to kraj nieznanym i egzotyczny, który kojarzy się z takimi osobami, jak Fryderyk Chopin, Maria Skłodowska-Curie, Mikołaj Kopernik, Jan Paweł II, Lech Wałęsa czy Andrzej Wajda. W Japonii na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych (Tokyo University of Foreign Studies – TUFS) w 1991 r. powstała pierwsza i jedyna do dzisiaj polonistyka w tym kraju. Ukończyłam ten kierunek jako czwarty rocznik, kiedy był on jeszcze świeży i egzotyczny.

Choć mogłoby się wydawać, że w Japonii nie ma ludzi, którzy zajmują się Polską, na różnych uczelniach są naukowcy podejmujący problematykę polską, a studenci wybierają wykłady o Polsce. Na przykład na Uniwersytecie Tokijskim (Tokyo University) jest slawistyka, a dwaj profesorzy zajmują się literaturą polską¹. Podczas moich studiów wykładali oni gościnnie na polonistyce. Poza slawistami są między innymi historycy zajmujący się historią Polski.

Nieznanym i egzotycznym dla Japończyków kraj – Polska – jest doskonałym polem badawczym dla naukowców. Celem niniejszego artykułu jest prezentacja polonistyki w Tokio oraz studiów nad Polską w Japonii.

Jedyna polonistyka w Japonii

W 1991 r. na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych, na którym obecnie można studiować aż 27 języków (w tym język japoński), jako specjalizację otwarto pierwszą polonistykę w Japonii i do dzisiaj jest ona jedynym tego typu kierunkiem w całym kraju. Było to rok po upadku komunizmu w Polsce, dlatego w Japonii oczekiwano od nowego pokolenia przyszłych naukowców prowadzenia badań nad nieznanymi dotąd problemami.

¹ Slawistyka na Uniwersytecie Tokijskim: <http://www.l.u-tokyo.ac.jp/~slav/index.html> [3.02.2013].

Co roku około 15 studentów (większość to kobiety) spośród około 70 do 100 kandydatów rozpoczynało studia nad Polską. W Japonii egzaminy wstępne składają się z dwóch części. Kandydaci najpierw zdają egzamin z wiedzy ogólnej, a tylko ci, którzy przeszli pierwszy etap, dostają się do drugiego etapu, czyli egzaminu uniwersyteckiego odbywającego się na uczelni. Dlatego możliwe, że jeszcze więcej osób marzyło, aby podjąć studia polonistyczne. W tabeli 1 ukazano liczbę kandydatów i osób przyjętych na pierwszy rok studiów polonistycznych w latach 1991–1996.

Tabela 1. Liczba kandydatów i przyjętych na studia polonistyczne w Japonii

Rok	Kandydaci			Przyjęci		
	Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiety	Mężczyźni	Razem
1991	b.d.	b.d.	b.d.	7	6	13
1992	b.d.	b.d.	b.d.	10	5	15
1993	104	90	194	9	6	15
1994	67	49	116	12	4	16
1995	72	47	119	12	3	15
1996	49	28	77	13	3	16

Źródło: Strona internetowa polonistyki na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych: http://www.tufs.ac.jp/common/fs/ere/pol/polska/archiwa/p_studenci.html [3.02.2013].

Można powiedzieć, że polonistyka jest dość popularnym kierunkiem. Jednak nie wszyscy wybierają te studia ze względu na zainteresowanie Polską. Kiedy byłam studentką, na pierwszych zajęciach zapytano nas, dlaczego wybraliśmy ten kierunek. Większość z nas nie miała konkretnego powodu. Po prostu wybraliśmy polonistykę tylko dlatego, że była egzotyczna i ciekawa.

Najczęściej podawane przez nas powody to: „Chodziłam na lekcje gry na pianinie, więc zawsze lubiłam utwory Chopina. Interesowałam się, jakim językiem mówił Chopin.” albo „Interesuje mnie papież Jan Paweł II, który pochodzi z Polski”. Nie wiedzieliśmy nic na temat języka polskiego, dlatego kiedy usłyszeliśmy od profesorów polonistyki pierwszego dnia studiów, że język polski jest jednym z najtrudniejszych języków wśród tych, które można studiować na naszym uniwersytecie, zdaliśmy sobie sprawę z trudności, jakie nas czekają. Za sukces profesorów i lektorek z polonistyki należy uznać fakt, że studenci tacy jak my, choć uczyli się polskiego od zera, to podczas studiów poznali polską literaturę i filmy, historię Polski, nawet wyjeżdżali do Polski, a w końcu pisali prace dyplomowe i z obszerną wiedzą na temat tego kraju kończyli studia. Szkoda tylko, że wtedy na japońskim rynku pracy nie było ofert związanych z kierunkiem naszych studiów. Dlatego wśród nas tylko parę osób znalazło zatrudnienie związane ze swoją specjalizacją, a reszta zaczęła pracować w miejscach w ogóle niezwiązanych z nabytymi kwalifikacjami.

Obecnie sytuacja ulega zmianie. Szczególnie po wejściu Polski do Unii Europejskiej oraz dzięki internetowi coraz więcej informacji na temat Polski dociera do

Japonii, co skutkuje tym, że coraz większa liczba kandydatów wybiera polonistykę ze względu na swoje zainteresowania. Dodatkowo coraz więcej firm japońskich poszukuje pracowników ze znajomością języka polskiego do nowo otwieranych oddziałów w Polsce.

W latach 1994–1998 na polonistyce wykładali profesor Masatoshi Kohara (specjalista od historii i kultury Żydów w Polsce, kierownik Katedry Nauk Społecznych), profesor Tetsushirō Ishii (specjalista od językoznawstwa polskiego i rosyjskiego, kierownik Katedry Językoznawstwa), profesor Tokimasa Sekiguchi (specjalista od polskiej kultury, kierownik Katedry Kulturoznawstwa) oraz lektorki języka polskiego mieszkające w Japonii: mgr Grażyna Ishikawa, mgr Renata Sowińska-Mitsui i mgr Bogumila Izumi. Poza nimi wykładali gościnnie profesor Mitsuyoshi Numano i profesor Kazuo Hasemi (oba z Uniwersytetu Tokijskiego; specjaliści do spraw literatury polskiej), profesor Masahiro Taguchi (z Uniwersytetu w Okayama, specjalista od polskiej ekonomii). Program studiów przewidywał na pierwszym i drugim roku sześć godzin dydaktycznych tygodniowo (jedna godzina dydaktyczna to 90 minut) nauki języka polskiego jako zajęcia obowiązkowe oraz minimum dwa wykłady z zakresu podstawowych wiadomości o Polsce lub o innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej, na przykład wykład na temat literatury polskiej, literatury w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, historii Polski, historii literatury polskiej, językoznawstwa polskiego itp. Poza tymi specjalistycznymi zajęciami mogliśmy wybrać różne zajęcia nieobligatoryjne z zakresu kulturoznawstwa, antropologii, ekonomii, prawa, języków obcych, historii, wychowania fizycznego itp., wspólne dla studentów wszystkich kierunków.

Do praktycznej nauki języka polskiego używaliśmy podręczników, takich jak japoński podręcznik napisany przez profesora Ishii *Eksupuresu porandogo* (Ekspresowa nauka języka polskiego) (na zajęciach prof. Ishii), polski podręcznik z objaśnieniami profesora Kohary *Uczymy się polskiego* (na zajęciach prof. Kohary), angielski podręcznik *Beginning Polish* (na zajęciach prof. Sekiguchi). Poza podręcznikami profesorzy przygotowywali artykuły z różnych polskich czasopism i gazet, wiersze, fragmenty powieści. Umożliwiono nam zapoznanie się z polską twórczością filmową, na przykład *Popiołem i diamentem* oraz *Kanałem* Andrzeja Wajdy, *Trzema kolorami* Krzysztofa Kieślowskiego czy *Matką Joanną od aniołów* Jerzego Kawalerowicza. Takie były narodziny polonistyki.

Od końca lat 90. polonistyka znacząco się przekształciła. Największą zmianą było utworzenie etatu dla profesora wizytującego z Polski w 2002 r. Jako pierwsza została zaproszona dr hab. Bożena Sieradzka-Baziur z Instytutu Języka Polskiego PAN. Kontrakt takiego wykładowcy trwa dwa lata, dlatego co dwa lata następuje wymiana. Do tej pory na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych gościli: dr Henryk Duda z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (2004–2006), dr Barbara Morcinek z Uniwersytetu Śląskiego (2006–2009), dr hab. Piotr Horbatowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego (2009–2011), dr Jagna Malejka z Uniwersytetu

Śląskiego (od 2011 r.)². Poszukiwani są wykładowcy doświadczeni w nauczaniu obcokrajowców języka polskiego. Umożliwia to pokazywanie japońskim studentom innego światowego systemu edukacji.

Podczas pobytu w Japonii B. Sieradzka-Baziur napisała wspólnie z profesorem Ishiim nowy podręcznik języka polskiego pt. *Z uśmiechem po polsku*. Autorka podsumowuje swoją pracę nad podręcznikiem tymi słowami: „Napisaaliśmy go w pierwszym roku mojego pobytu w Japonii, ale przez cały drugi rok uczenia z niego studentów testowaliśmy go, wprowadzaliśmy poprawki, do końca mojego pobytu w Japonii będziemy go ulepszać. Integralną częścią podręcznika jest płyta CD ze wszystkimi tekstami z podręcznika i dialogami. Jest na niej również polski hymn i polska kołęda, a nawet przepis na polski bigos – wszystko w dwóch wersjach językowych. Podręcznik jest kolorowy, jest w nim około 400 rysunków ilustrujących słownictwo zgromadzone w polach semantycznych, są zdjęcia i jest kilka polskich wierszy”³. Do dzisiaj podręcznik ten jest stosowany zarówno na zajęciach polonistyki, jak i na kursach języka polskiego na innych uczelniach japońskich.

W 2005 r. dr H. Duda, ówczesnie zatrudniony na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych, wykorzystał Festiwal Nauki organizowany na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej do prezentacji polonistyki tokijskiej. Poprosił przebywających w Polsce studentów polonistyki o przedstawienie i dyskusję na temat Japonii i nauki języka polskiego⁴.

Doktor B. Morcinek zorganizowała śląską Wigilię. Ponieważ w Japonii trudno dostać niektóre specyficzne składniki polskiej kuchni, jak buraki do barszczu czy dobry biały ser do sernika, dlatego też pani doktor przywiozła różne składniki z Polski⁵.

Pod opieką naukową dra hab. P. Horbatowskiego studenci rozpoczęli wydawanie gazety studenckiej „Cześć”. Ukazało się siedem numerów i są one dostępne na stronie internetowej polonistyki⁶. Tutaj studenci pisali o Polsce (np. wspomnienia z kursów języka polskiego w Polsce, o zajęciach na polonistyce, o juvenaliach itd.), ponadto prezentowali Japonię i jej tradycję (książki, mangi, filmy, piosenki).

Doktor J. Malejka jako jedyna ze wspomnianych wyżej naukowców wcześniej była zatrudniona na Pekinśkim Uniwersytecie Języków Obcych (BFSU – Beijing Foreign Studies University) w Chinach, dlatego wykorzystuje swoje doświadczenie

² T. Sekiguchi, *15 lat Seminarium kultury polskiej na TUFs*, referat na konferencji „Studia Polonistyczne w Azji” 2007 r., Hankuk University of Foreign Studies (Seul).

³ „Gazeta Klubu Polskiego w Japonii” 2004, nr 1(34), za: http://polonia.jp/index.php?option=com_k2&view=item&id=715:polka-w-japonii-rozmowa-z-dr-bożeną-sieradzką-baziur&Itemid=71 [3.02.2013].

⁴ <http://www.umcs.lublin.pl/festiwal/?akcja=art&id=10087668&lang=1> [3.02.2013].

⁵ „Dziennik Zachodni” z 24.12.2010 r., <http://www.dziennikzachodni.pl/arttykul/349393,tokyo-no-porando-fu-ivu-polska-wigilia-w-tokio,id,t.html?cookie=1> [3.02.2013].

⁶ <http://www.tufs.ac.jp/ts/personal/horbatowski/> [3.02.2013].

w nauczaniu Azjatów języka polskiego. W 2012 r. delegacja z Uniwersytetu Śląskiego przybyła na targi edukacyjne w Japonii i przedstawiła, jak wyglądają studia w Polsce⁷.

Poza zajęciami raz w roku w listopadzie odbywają się juwenalia. Charakterystyczne dla TUFŚ jest to, że studenci pierwszego roku organizują narodową restaurację, czyli studenci z polonistyki otwierają jadalnię z polskimi potrawami, takimi jak bigos, zupa grzybowa, sernik, szarlotka, a nawet żubrówka.

Natomiast studenci drugiego roku przygotowują przedstawienie w języku, którego się uczą, czyli poloniści organizują przedstawienie po polsku. Co roku żacy sami wybierają tytuł przedstawienia i przygotowują scenariusz. Wybierają nie tylko polskie książki, również japońskie stare opowiadania, żeby zaprezentować Polakom element kultury japońskiej. Tabela 2 zawiera spis przedstawień w wykonaniu polonistów.

Tabela 2. Przedstawienia japońskich polonistów podczas juwenaliów

Rok	Tytuł przedstawienia	Autor oryginalnego przedstawienia
1992	Drugi pokój	Zbigniew Herbert
1993	Matka Joanna od Aniołów	według adaptacji filmowej Jerzego Kawalerowicza powieści Jarosława Iwaszkiewicza
1994	Proszę pozwolić mi mówić	L. Silberman*
1995	Ferdynand wspinały	Ludwik Jerzy Kern
1996	Doktor Korczak i ja	według filmu Andrzeja Wajdy <i>Korczak</i>
1997	Dekalog	według filmu Krzysztofa Kieślowskiego
1999	Pan Twardowski	polska legenda
2001	Pechowy diabeł (Bekkanko oni)	Asaya Fujita na podstawie japońskiej bajki Akira Saneto**
2003	Opowiadania Stefani Grodzieńskiej	Stefania Grodzieńska
2004	Kurtyzana Takao (Kouya Takao)	japońskie rakugo
2005	Żona z obrazka (Esugata nyoubou)	japońskie stare opowiadanie
2006	Lilije	Adam Mickiewicz
2007	Na straganie	Jan Brzechwa
2008	Królewna Strach	polskie opowiadanie ludowe
2009	Smok Wawelski	polska legenda
2010	Dom na granicy	Sławomir Mrożek
2011	Momotarō	japońska stara bajka
2012	Czerwony Kapturek	według baśni braci Grimm

* Ze strony internetowej polonistyki na TUFŚ: http://www.tufs.ac.jp/common/fs/ere/pol/polska/archiwa/p_prognauki.html [3.02.2013].

** http://www.nowesztuki.pl/?nodeid=14&sar_id=296 (Nowe sztuki.pl) [3.02.2013].

Źródło: Opracowanie własne.

⁷ Strona Uniwersytetu Śląskiego: <http://www.us.edu.pl/node/215601> [3.02.2013].

Na czwartym roku studiów studenci piszą pracę dyplomową. Na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych można wybrać dowolne seminarium, nawet spoza polonistyki, dlatego poniżej zostały wymienione wyłącznie prace obronione na polonistyce. Do 2003 r. były trzy semina: z nauk społecznych lub historii i kultury żydowskiej (prof. Kohara), językoznawstwa (prof. Ishii), kulturoznawstwa (prof. Sekiguchi)⁸. W 2003 r. wraz z przejściem na emeryturę profesora Kohary jego seminarium zostało zamknięte. W tabeli 3 podane są przykładowe tytuły prac dyplomowych przygotowanych w latach 1995–2009.

Tabela 3. Tytuły prac dyplomowych na polonistyce od 1995 do 2009 r.

Lp.	Rok	Tytuł	Seminarium
1	1995	Antysemityzm i kościół katolicki w Polsce	Prof. Kohara
2	1995	Upiory w ludowych wierzeniach słowiańskich	Prof. Kohara
3	1995	Demokratyzacja Europy Wschodniej a nacjonalizm	Prof. Kohara
4	1996	Kobiety w społeczeństwie polskim	Prof. Kohara
5	1996	Ukształtowanie stanu szlachty polskiej i jej kultura	Prof. Kohara
6	1996	Język propagandy komunistycznej w Polsce	Prof. Ishii
7	1996	Gwara i kultura podhalańska	Prof. Ishii
8	1997	Przysłowia polskie – wyobrażenie psa i kota w przysłowia	Prof. Kohara
9	1997	Informatyka i komputer w nauce polonistycznej	Prof. Sekiguchi
10	1997	Nauka i technologia w powieści nowożytnej – analiza <i>Lalki</i> Bolesława Prusa	Prof. Sekiguchi
11	1998	Poezja w podręcznikach języka polskiego dla szkoły podstawowej	Prof. Sekiguchi
12	1998	Poglądy Feliksa Jasieńskiego i Bolesława Prusa na temat Japonii	Prof. Sekiguchi
13	1998	Odbiór filmu <i>Papiół i diament</i> w Japonii – sukces i dyskusje	Prof. Sekiguchi
14	1999	Orientalizm w polskim stroju narodowym męskim „kontuszu” – orientalizm i ideologia szlachty	Prof. Sekiguchi
15	1999	„Zmarli” w polskich obyczajach ludowych	Prof. Sekiguchi
16	2002	Język i tożsamość osoby dwujęzycznej	Prof. Ishii
17	2006	Japońskie anime i manga w Polsce	Prof. Sekiguchi
18	2007	Janusz Korczak w Japonii	Prof. Sekiguchi
19	2009	POLANIME! – Świat studia SEMAFOR	Prof. Sekiguchi

Źródło: Od 1995 do 2001 r. dane pochodzą ze strony internetowej polonistyki na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych: <http://www.tufs.ac.jp/common/fs/ere/pol/polska/archiwa/detronezacja-aneks.htm> [3.02.2013]. Po 2002 r. ze strony internetowej seminarium kultury polskiej profesora Sekiguchiego: <http://www.tufs.ac.jp/ts/personal/sekiguchi/teksty/undergraduatethesis.htm> [3.02.2013]

⁸ T. Sekiguchi, *Polonistyka w Japonii*, [w:] *Chopin – Polska – Japonia*, Tokio 1999, s. 216-217

Studenci wybierają różne tematy: językoznawcze, literaturoznawcze, kulturoznawcze lub historyczne. W ostatnich latach niektórzy wybierają jako pracę dyplomową przekład dzieła literackiego, dokumentalnego czy też stworzenie bazy danych. To zasługa profesora Sekiguchiego. W 2004 r. z jego inicjatywy na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych zaczęto uznawać inną niż naukowa formę pracy dyplomowej⁹.

Pomimo że w Japonii zwiększa się dostępność książek na temat Polski napisanych po japońsku, a studenci mają możliwość korzystania ze źródeł internetowych, podstawę przygotowywanych prac dyplomowych stanowią materiały zebrane podczas rocznych studiów na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Po czteroletnich studiach istnieje możliwość dalszej kariery naukowej na poziomie doktoranckim. Jednakże jeszcze nikt nie zdecydował się na karierę naukową i na rozpoczęcie studiów doktoranckich. Warto dodać, że z innych uczelni przychodzą doktoranci, którzy studiują na przykład muzykologię. Prace doktorskie powstające w tej kooperacji to: „Wokół *Króla Rogera* Karola Szymanowskiego”, „Polska muzyka fortepianowa w II połowie XIX w.” i „*Polenbegeisterung* [Zachwył Polską] w dziewiętnastowiecznej muzyce niemieckiej”¹⁰.

Po studiach część absolwentów znajduje pracę związaną z Polską lub językiem polskim. Do najczęściej podejmowanych zajęć należy praca w biurach tłumaczeń, w których można wykorzystać znajomość języka polskiego. W ostatnich latach coraz więcej firm japońskich otwiera w Polsce swoje oddziały, w związku z tym na japońskim rynku pracy rosną szanse osób ze znajomością języka polskiego.

Współpraca z innymi polonistykami w Azji

W ostatnich latach polonistyka na TUFŚ zaczęła współpracować z polonistykami w Chinach (na Pekijskim Uniwersytecie Języków Obcych) i Korei Południowej (na Seulskim Uniwersytecie Języków Obcych, HUFŚ – Hankuk University of Foreign Studies).

Pierwsze „Spotkanie Polonistyk Trzech Krajów” odbyło się w dniach 25 października – 1 listopada 2007 r. na HUFŚ w Korei Południowej, ponieważ to właśnie koreańska polonistyka powstała jako pierwsza w Azji Wschodniej (w 1987 r.)¹¹.

Od tego czasu spotkania polonistyk regularnie odbywają się pod auspicjami tych trzech ośrodków. W 2009 r. (30 października – 2 listopada) odbyło się drugie spotkanie na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych. Naukowa

⁹ T. Sekiguchi, *15 lat Seminarium...*

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Ze strony internetowej „Azja i Pacyfik”: http://www.azjapacyfik.pl/index_2501.php?a_2501=2877&b_2501=659 [3.02.2013].

część konferencji obfitowała w ponad 20 referatów, były na przykład wystąpienia poświęcone literaturze polskiej i jej recepcji w Chinach, Korei i Japonii, śladom wpływów kultur tych trzech krajów na Polskę i jej życie kulturalne, historii skupisk polskich na terenie Mandżurii albo różnym aspektom nauczania języka polskiego jako obcego¹².

Trzecie spotkanie odbyło się w 2010 r. w Pekinie na BFSU, a czwarte w 2012 r. w Seulu. Następne spotkanie planowane jest w Tokio w 2014 r. Związek trzech polonistyk zacieśnia się, a studia polonistyczne przynoszą coraz lepsze owoce.

Inne miejsca studiów polonistycznych w Japonii

„Jedyna polonistyka” nie oznacza, że poza TUFŚ nigdzie nie można uczyć się polskiego albo studiować tematyki związanej z Polską. Na przykład na Uniwersytecie Tokijskim (Tokyo University) jest slawistyka i są profesorscy zajmujący się polską literaturą¹³. Po utworzeniu polonistyki i bohemistyki na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych powstały również filologie słowiańskie na Uniwersytecie Tokijskim (w 1994 r.) i Uniwersytecie w Kioto – Kyoto University (w 1996 r.)¹⁴. Ponadto na prywatnym Uniwersytecie Ōbirin (Ōbirin University) regularnie prowadzono kurs języka polskiego¹⁵. Języka polskiego można również uczyć się poza uczelniami wyższymi. Asahi Culture Center (Centrum Kultury Asahi) regularnie otwiera dwu- lub trzy poziomowy kurs języka polskiego, a jednym z nauczycieli jest profesor Masatoshi Kohara, emerytowany wykładowca filologii polskiej na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych.

Również wśród historyków i ekonomistów są studenci i naukowcy, którzy zajmują się Polską, na przykład profesor Masahiro Taguchi z Uniwersytetu w Okayamie (Okayama University) – ekonomista, który studiował w Polsce w latach 70. XX w.¹⁶ Stworzył NPO „Forum Polska (Forum Poland)” i do dzisiaj prowadzi je razem z profesorem Tokimasą Sekiguchim z TUFŚ. „Forum Polska” co roku organizuje konferencje naukowe poświęcone Polsce. Do tej pory zorganizowano sympozja pod tytułem: „Powrót do Europy” (2005), „Polskość” (2006), „Warszawa” (2007),

¹² Gazeta polonistyki na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych „Cześć” 2009, nr 3, <http://www.tufs.ac.jp/ts/personal/horbatowski/Gazetka%20numer%203.pdf> [3.02.2013].

¹³ Sławistyka na Tokijskim Uniwersytecie: <http://www.l.u-tokyo.ac.jp/~slav/index.html> [3.02.2013].

¹⁴ K. Morita, *Slawistyka w Japonii – krótki zarys historii i stan dzisiejszy*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 2001, t. 37, s. 271-272.

¹⁵ Kurs języka polskiego na Uniwersytecie Ōbirin: <http://www2.obirin.ac.jp/annay/polski.htm> [3.02.2013].

¹⁶ Seminarium prof. Taguchi: <http://www.e.okayama-u.ac.jp/~taguchi/indextg.html> [3.02.2013]

„Katolicyzm polski” (2008), „Chopin” (2009), „Ruch NSZZ „Solidarność” i jego dziedzictwo” (2010), „Polska i jej sąsiedzi” (2011), oraz „Wokół poloneza” (2012)¹⁷.

Warto zauważyć, że w ostatnich latach powstały kursy języka polskiego na uniwersytetach w Kioto i Kobe. Zajęcia te cieszą się wielkim powodzeniem, więc być może w niedalekiej przyszłości narodzi się kolejna polonistyka w Japonii¹⁸.

Nowy początek

W kwietniu 2012 r.¹⁹ na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych dokonano zmian strukturalnych, w miejsce jednego wydziału – filologicznego – utworzono dwa. W Japonii od kilku lat słowo *International* jest modne i coraz popularniejsze są studia nad sprawami międzynarodowymi zamiast tylko nad językami obcymi i literaturą zagraniczną. Taki nurt doprowadził do pojawienia się idei reformy wydziału na TUFŚ. W końcu Tokijski Uniwersytet Studiów Międzynarodowych na nowo narodził się jako dwuwydziałowa uczelnia, w skład której wchodzi Wydział Językowo-Kulturoznawczy oraz Wydział Studiów Międzynarodowych. W wyniku tej reformy polonistykę również podzielono na dwie części. Po 20 latach od otwarcia ta jedyna polonistyka w Japonii musi przejść transformację, aby móc na nowo określić się w obecnych realiach edukacyjnych.

W tabeli 4 podane są liczby kandydatów i osób przyjętych na nowe studia polonistyczne. Warto zauważyć, że na Wydziale Studiów Międzynarodowych kandydaci zdają egzamin wstępny na studia regionalne, a po rozpoczęciu studiów dzieleni są według swoich upodobań. Tak pojmowana „Polska” należy do regionu Europy Środkowej (razem z Czechami i Niemcami). Ostateczna liczba studentów w ramach poszczególnych kierunków podana jest w tabeli 5.

Realnie 15 studentów studiuje na „nowej” polonistyce. Ciekawe jest to, że popularność polonistyki na Wydziale Studiów Międzynarodowych jest większa niż tej na Wydziale Językowo-Kulturoznawczym. Ponieważ na wykład z historii literatury prowadzony przez profesora Sekiguchiego przychodziło niewielu studentów, a ponadto ten wykład nie jest obowiązkowy, profesor obawia się, że ostatnio studenci bardziej interesują się historią czy kulturą Polski niż jej literaturą²⁰. Również prac dyplomowych na temat polskiej literatury (w tym na temat polskiej literatury dziecięcej) powstało mało (por. tabela 3). Profesor Horbatowski podczas swojej obecności

¹⁷ Forum Polska: <http://www.forumpoland.org> [3.02.2013].

¹⁸ P. Horbatowski, *Recepcja literatury polskiej wśród studentów polonistyki na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych (TUFŚ)*, [w:] *Literatura polska w świecie*, t. IV, Katowice 2012, s. 251.

¹⁹ W Japonii rok akademicki (szkolny) zaczyna się w kwietniu.

²⁰ T. Sekiguchi, *Po detronizacji literatury – sprawozdanie z polonistyki japońskiej*, „Polonistyka” 2001, nr 5, s. 266-272.

w Japonii przeprowadził ankietę i na jej podstawie stwierdził, że studenci chcieliby zapoznać się z polską literaturą podczas studiów. Z jego badań wynika, że „(...) tokijscy poloniści mają świadomość (w pełni chyba słuszną), że nasza literatura nie należy do najbardziej popularnych oraz czytanych w Europie i na świecie. Doceniają jednak jej wagę i znaczenie. Ciekawe, że w większym stopniu wysoką rangę naszej literatury poza Polską dostrzegali studenci młodszych lat²¹”.

Tabela 4. Liczba kandydatów i przyjętych na polonistykę w 2012 r.

Wydział	Kandydaci			Przyjęci		
	Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Wydział Językowo-Kulturoznawczy	23	4	27	6	2	8
Wydział Studiów Międzynarodowych (region Europy Środkowej – Polska, Czechy i Niemcy)	183	111	294	30	11	41

Źródło: Opracowanie na podstawie strony internetowej Tokijskiego Uniwersytetu Studiów Międzynarodowych: <http://www.tufts.ac.jp/abouttufts/outline/data.html> [3.02.2013]; <http://www.tufts.ac.jp/common/is/nyushi/shigan-data.pdf> [3.02.2013].

Tabela 5. Liczba studentów z regionu Europy Środkowej po wybraniu specjalizacji

Region	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Polska	4	3	7
Czechy	5	1	6
Niemcy	21	7	28

Źródło: Opracowanie na podstawie strony internetowej Tokijskiego Uniwersytetu Studiów Międzynarodowych: <http://www.tufts.ac.jp/abouttufts/outline/data.html> [3.02.2013].

W kwietniu w 2013 r. przychodzi nowy rocznik studentów. Ciekawe, jaką specjalizację wybiorą?

Zakończenie

Japończycy w wieku 20 lat stają się pełnoletni. To znaczy, że japońska polonistyka dopiero zaczyna chodzić własnymi drogami (w kwietniu w 2013 r. kończy 22 lata). Przy okazji w marcu 2013 r. dwaj profesorzy, którzy stworzyli polonistykę, profesor Ishii i profesor Sekiguchi, odchodzą na emeryturę. Początek „nowej polonistyki”

²¹ P. Horbatowski, *Recepcja literatury...*, s. 248.

łączy się z wielką próbą, jakiej zostanie ona poddana. Bardzo bym chciała, żeby nasza polonistyka dalej się rozwijała i kształciła więcej specjalistów (w tym również naukowców) zajmujących się Polską i językiem polskim.

SUMMARY

POLISH STUDIES IN JAPAN. THE HISTORY AND FUTURE PERSPECTIVES

For many Japanese people Poland is unknown and exotic country, which is associated with Frederic Chopin, Maria Skłodowska-Curie, Copernicus, Pope John Paul II, Lech Walesa and Andrzej Wajda. In 1991, at the Tokyo University of Foreign Studies the first department of Polish studies in Japan was established. Unknown and exotic country – Poland – is an excellent field of research for Japanese scientists. The main purpose of this article is to introduce the Polish Studies in Japan, their history and future perspectives.

The author presents the history of Polish Studies in Japan with the presentation of the research areas. He considers on the future direction after the structural changes, which took place in April 2012 when the Tokyo University of Foreign Studies philological faculty was changed into two faculties. New Tokyo University of Foreign Studies has two faculties: Faculty of Language and Culture Studies and the Faculty of International and Area Studies. As a result of the reform the Polish studies were also divided into two parts. After 20 years after opening of this unique Polish studies in Japan, we must redefine our goals and create new educational system that is compatible with the current educational realities. The author hopes that Polish studies in Japan will continue to develop and there will be more educated professionals (including the researchers) involved in Poland and Polish language.